

Ladánynak a füstje, Szentgyörgynek a füttye

A Jászsószentgyörgyi Helytörténeti és Hagyományörző Egyesület január 17-i foglalkozására a települést érzékenyen érintő témakörben hívott előadót. Szikszai Mihálytól, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár főlevéltárosától arra kértek választ, hogy vajon miért nincs Jászsószentgyörgyön vasút.

Szikszai Mihály archív fotókkal, rajzokkal, térképekkel, vázlatokkal, tervrajzokkal és okiratokkal alátámasztott tartalmas előadásában először a vasút történetét mutatta be. Megemlékezett arról, hogy a vasút Angliából indult hódító útjára az 1800-as évek elején a gőzmozdony és a vaspálya, mint két alapvető feltétel megalkotását követően. Gazdaságot és társadalmat formáló, meghatározó jelentőségét hazánkban Széchenyi István és haladó gondolkodású politikustársai nyomban felismerték. Az 1836-os pozsonyi országgyűlés megalkotta az első magyar vasúti törvényt, amely egyben a vasutak irányát is kijelölte.

Szikszai Mihály részletesen ismertette a térséget érintő útvonalterveket, amelyek megvalósulására több esetben jelentős lobbitevékenység is hatott. Amikor például napvilágot látott a Szolnok-Hatvan vasútvonal tekintetében az az elképzelés, mely szerint Szolnok helyett Cegléd felé tervezik a vasút irányát, Jászberényben óriási felháborodás tört ki és megmutatkozott a jász összefogás. A jászberényiek 120 tagú küldöttséget bízta meg 1870 januárjában a képviselőház meggyőzésével. Sipos Orbán több országgyűlési felszólalása, valamint a képviselők felkeresése eredményre vezetett, s végül a képviselőház 1870. február 3-án megszavazta a vasútvonal eredeti terv szerinti kiépítését. A siker hírére a jászberényiek fátylós menettel várták a város határában a képviselőjüket.

Ízelítőt kaphatott a hallgatóság abból a korabeli fényűző ünneplésből is,

amellyel egy-egy vasútvonal kiépítését köszöntötték:

„Az Újszász-Jászapáti vasút 1885. július 20-án nyílt meg. Újszászon volt a találkozás, ahová tömegesen tódult a nép a környékről. Délelőtt 10-kor megérkezett a budapesti vonat a zene hangjaira s éljen kiáltások között. Beniczky Ferenc belügyminiszteri államtitkárt Kohner Zsigmond, a vasútársaság elnöke fogadta. Villásreggeli után a közönség a fellobogóztatott vonatra ült 10:50-kor.” Szászberken, Jászladányon, Jászkiséren szónokok várták a szerelvényt, fehérbe öltözött lányok virágokat nyújtottak át az érkezőknek. Jászapáti a lányok csoportján túl 12 fő jász viseletes menyecske és a bandérium is ékesítette a forgatagot.

Az étlapról is érdemes megemlékezni: fehér és fekete leves, malacpörkölt, velős táska, vesepecsenye, marhaszelet, liba, kacska, borjú cotlette, saláta, torták, kávé, sajt, gyümölcsök jelentették a kínálatot, melynek elfogyasztása utána közönség egy része távozott, a másik része tánca perdült.

A vasút nem érte el Jászsószentgyörgyöt, ennek okát adó legendák keltek szárnyra. Sokáig tartotta magát az a vélekedés, mely szerint a jász vasutat eredetileg Jászsószentgyörgy mellett akarták elvezetni, de a szentgyörgyi gazdák nem engedték, hogy a földjeiken haladjon a töltés, mivel a vonat ijesztgeti a határban az állatokat, no meg bűdös is a füstje. A jászladányiak viszont örömmel hoztak áldozatot, ezért haladt a vonat Ladányon keresztül. Amikor a szerelvény megközelítette Jászsószentgyörgyöt, a mozdony mindig hosszasan füttyentett, amire visszavezethető a mondás:

„Ladánynak jutott a füstje, Szentgyörgynek pedig a füttye.”

A legendával szemben a dokumentumok tárgyilagosan vallanak arról, hogy Jászsószentgyörgy is megfogalmazta az elvárásait a vasúttal kapcsol-

latban. A település számára a Hatvan-Szolnok fővonalból Boldogházánál kiinduló vasútvonal lett volna ideális, mert ekkor közvetlenül kapcsolatba kerülhettek volna az egyik legjelentősebb észak-déli irányú vaspályával. A Boldogháza-Jászsószentgyörgy-Jászladány-Jászkisér-Jászapáti vonalvezetést támogatták, azonban a jászladányi származású főszolgabíró a ladányi érdekeket vette figyelembe, továbbá a szászberki Kohner-uradalom, valamint a pusztakürti-uradalom érdekeit is jobban szolgálta az, ha nem kanyarodik a vasút a falu alá.

1883-ban a községi képviselőtestület kimondta, hogy a Jászapáti-Újszász vasút megépítéséhez nem járul hozzá, mert az nem érintené a községet. Az anyagi hozzájárulásból nem vonta volna ki magát a település megfelelő érdekesség esetén, mivel azt is kimondták, hogy ha az állomást a ladányi keresztnél építenék meg, úgy harminc ezer forinttal, ha pedig közvetlenül a község alatt, úgy nyolcvan ezer forinttal járulnának hozzá a létesítményhez. Erre nem került sor, mivel minden bizonytalansággal nem ok nélkül maradt fenn a mondás arról, hogy a vasutak iránya néha a kártyaasztal mellett dőlt el. A vasúti társaságok mindegyikében részt vettek befolyásos arisztokraták és politikusok, akiknek érdekérvényesítő tevékenysége meghatározó volt.

Az előadás végén élénk vita bontakozott ki arról, hogy érte-e egyáltalán komoly veszteség a falut a vasút hiányából származóan, vagy megnyugtató és kielégítő ellensúlyt jelentett a közút kiépítettsége.

Abban a jelenlévők egyetértettek, hogy egy más fejlesztési irány lehetséges eredményét csak találgatni lehet, azonban az elmaradt lehetőség jelentősége helyesen csak az adott korra vetítve értékelhető.

*Dr. Körei Nagy Katalin
hagyományörző*

Kérjük az 1 %-ot

Kérjük adóbevallása elkészítésekor adójának 1 %-át ajánlja a Jász Múzeumért Alapítvány javára.
A befolyt összeget Redemptio c. honismereti lapunk megjelentetésére fordítjuk.

Adószámunk: 18824168-1-16